

BUDA-PESTA

3 Aug. st. v.

15 Aug. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 31.

Anulu XI.

1875.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Roman'a 2 galbeni.

Mam'a si fiulu.

Capitanulu Négú móre 'n batalía,
Soci'a sa Florica cade in sclavía.

Ea plango, suspina pe strainu pamentu,
Dupa socioru-i, dup' alu seu mormentu.

Langa ea copilulu, intr'unu leganelu,
Cu cositi'a blonda, cu chipu rotunjelu.

I intinde man'a, catra dinsa cata,
Surisulu seu dulce pe mama imbéta.

D'o idea santa, de unu visu cerescu
Sufetele nóstre ades' se rapescu!

In copilu si-vede dulcele-i amoru!
„Ah! Dómne, ea dice, nu lasá sè moru,

Pana copilasiulu mi s'o face mare,
Sè spele prin sange a mea desonóre!“

Lacrime o 'néca, la copilu privesce,
Misca leganelulu si-astu-felu i vorbesce:

„Dormi la sinulu meu de mama,
Dormi in pace, fara téma,
Nobilu fructu, fragedu odoru

Unui dulce, santu amoru!
Tu.nu scii a mea 'ntristare,
Tu nu versi lacremi amare:
• • Ca o unda ce suspina,
Viéti'a-ti trece dulce, lina.
Mam'a ta e 'nstraiuata,
Tiér'a mi-i ingenunchiata,
Si tu dormi, nimicu nu scii
Ce se trecu p'a ei campii?
Tu esti fragedu si miesioru,
Nu te misca nici unu doru,
Numai cantulu dragalasiu:
Nani, nani copilasiu!

• „Pana inca nu scii bine
Suferintie si suspine,
Dormi pe sinu-mi leganatu
Intr'unu dulce sarutatu.
D'o veni sè te rapésca
Vre o mana vrajmásiésca,
Man'a mea te-o sugrumá,
De câtu sclavu a te lasá:
Séu in tiér'a mea iubita,
Pe o radia aurita,
Te-oiu tramite, dragu odoru,
Insocitu d'alu meu amoru,
Si cu riulu, cu zefirulu,
Laeremiór'a, trandafirulu,

Ti-oiu cantá incetisoru :
Nani, nani puisioru !

„In stejarulu celu umbrosu,
Susu in vèrfu-i mladiosu,
Alu parintelui amoru,
Alu seu sufletu ardietoru,
Leganelulu ti-va face
De metasa, — cum ti-place, —
Si de flori incungiuratu,
Si de venturi leganatu :
Sórele sè te 'ncaldiésca,
Zefiri sè te recorésca ;
Sè aj. candeli mii de stele ;
Róu'a noptii sè te spele ;
Auror'a cu amóre
Sè-ti dea dulce sarutare,
Si sè-ti cante tóte 'n coru :
Nani, nani, puisioru !

Èr candu crudele-mi suspine
Voru vení pana la tine ;
Candu astu sinu ce te nutri
Mii de rele loru rani ;
Candu pe ventulu ce suspina,
Vre o radia de lumina
Ti-o sioptí incetisoru :
Scóla, scóla puisioru !...
Atunci, draga angerelu,
Fà-mi-te unu voinicelu ;
Lasa-ti léganu si stejaru,
Ti-instruna-unu armasaru,
Si pe dinsulu d'a 'ncalare,
De la *Tisa* pan' la mare,
Scapa sant'a ta *Mosía*
„Si pe mama din selavia !“

Mam'a e 'n selavia, bratiulu i-a slabitu,
Fiulu seu in vírsta inca n'a venitu ?

I. C. Fundescu.

Dómn'a Chiajna.

— Novela istorica. —

(Urmare.)

Atunci zangaitur'a ostasiloru ce dau nevala, larm'a glótei turburate ce se imbranciá, cantàrile preotiloru zorindu a sfírsi slujb'a, sunetulu clopoteloru, isbucirile tunuriloru faceau tóte la unu locu unu vuetu incurcatu, unu felu de lupta amestecata, din care fiasicine cautá sè-si scape dilele, astfelu încâtu in putina vreme se stracurara toti, si biseric'a remase desiérta.

In mijloculu linistei ce urmase acelu sgomotu neobicinitu, unu tineru, la chipu mandru si placutu, esi dintr'o strana afundata, unde elu se ascunsese cu inim'a de o cucernica jale. Unu minteanu negru cu gaetane de firu ; cióreci la felu, cu paretu pe tiepuchi ; o mantía scurta pe umeri ; cisme, 'nalte in picióre cu pinteni de argintu ; la cópsa, unu palosiu scurtu si dreptu si 'n mana o tiorca de samuru cu surguciu : éta imbracamintea lui !

Elu umblá sè iésa din biseric'a, candu, pe tierin'a inca gramadita a noului mormentu, diarí o femeia zacêndu infasiurata intr'o lunga marama de zabranicu negru ; se apropiá, pipaí o mana mica si rece, ridicá maram'a dupa obradiu si pentru 'ntâia-óra inim'a-i sintí, la vederea unei necunoscutu, fiorii ce i dà primejdi'a unei fíntie iubite. Nici odata pana atunci elu nu veduse asiá fragede si dulci trasuri, in lupta cu suferinti'a nici odata sufletu-i nu se umpluse de o mai viua si mai indoiósa ingrigiare pentru o viétia scumpa si dorita. Stá ingenunchiatu si vinele-i bateau cu iutiéla si suflarea-i se reversá din sinulu seu, pare c'ar fi vrutu sè impartia cu dins'a viéti'a ce se 'ndoise in peptulu lui.

Cu 'ncetulu tiner'a copila si-viní 'n simtiri ; ochii ei albastrii clipira sub lungele-i gene balaie si — vedi câta e puterea tainica si neprevédiuta a iubirii ! — tiner'a Domnitia ce cadiuse lesinata la vederea cumpliteloru fapte ale pribegiloru, nu se spaimantá vedendu acum dinainte-i unu omu ce 'nvederatu trebuia sè fia de sém'a loru ; dar pe chipulu accstui domniá intr'acelu minutu, atâta senina marinimía, atâta smerita supunere, încâtu sufletulu ei nu presupuse vr'unu reu, si buzele-i rumenindu-se usiurelu, sioptira incetisoru :

— Ti-multiumescu c'ai fostu milosu si m'ai scapatu d'acei ómeni fara de lege !

Apoi pricependu-se singura cu unu barbatu necunoscutu, se sculá binisioru si cu pasulu inca siovaindu, se indreptá catra casele domnesci.

Radu (cà-ci asiá lu-chiamá pe tinerulu) remase uimitu in locu ; elu urmarí cu ochii pe bland'a fecióra, ce curendu se perdú ca o umbra, si stringêndu pe peptu-i maram'a ce-i remase in mani, jurá cà viéti'a-i intréga va fi inchinata angerului acestui visu incantatoru.

Din minutulu acelu elu, ce se hranise cu laptele dusmanfei, ce visase numai crunte rebunári, elu care, audindu mórtea lui Mircea, se grabise cu câti-va din pribegi sè calce hotarulu tierii cu ura in inima, cu dispretiulu iz-

bandii pe buza, cu hotaririle cele mai sange-rose, simtî acum intr'o clipa tóte aceste aspre dorintie risipindu-se si patimele-i ca si traiulu seu din minutulu acela se schimbara cu totul.

Radu erá fiulu vornicului Socolu, boiaru odinióra mare si tare in tíera; pe acestu Socolu lu-tramisese Petrascu Voda cá solu la craiés'a Ungariei, Isabela, candu acést'a intrase izbanditória in Clusiu (22 ootombre 1556) ⁷⁾ si solulu se 'ntorsese cu bogate daruri si cu 'nalte nasuiri; rivnitoru chiar la Domnía, vorniculu otravì intr'ascunsu pe bunulu Petru; dar ostile lui Suleiman, ce aduceau in locu-i pe Mircea, lu-gonira din tíera si-lu silira sè-si caute scaparea in Ardealu.

Socolu incredintiá atunci starea si fami-li'a sa grafului Franciscu Kendi si plecà la Tie-rigradu, cá sè-si câstige favoru la Pórta; dar Mircea lu-preintimpinase, si sapandu-i din vre-me gróp'a, nenorocitul petitoru fu aruncatu in mare din porunc'a Sultanului. Insedaru mai pe urma si-ceruse nevést'a si pruncii lui, ave-rea de la Kendi; ungurulu tagaduì si pastrà pe séma-i visthierea si turmele si stogurile de bucate ale boiarului romanu. ⁸⁾

Deci acum fiulu acestuia viniá sè-si redo-bandésca drepturile pamentesci; elu se unise cu vr'o câti va din boiarii pribegiti, cari nerab-datori de a-si vedé vetrile, sosise calari chiar in diu'a pogribaniei Domnului, cugetandu, cá nesocotitii, sè smulga, cârm'a tierii din manile veduvei; inse Mirceói'a erá in stare de a le stá improtiva; unii dar dintr'acei cutediatori fure prinsii si ferecati, altii scapara in invalme-siéla si se pregatira a veni de iznóva cu óste din Ardélu.

Oblicindu din nou despre sosirea boia-riilor pribegiti, cu óste, Chiajna, ce asiediase acum in tiena pe fiulu seu Petru Schiopulu pe scaunulu Domníei, nu se turburà pré multu cu gândulu, cá îndêrjitii boiari voru fi strinsu in Ardealu vr'unu stolu de adunatura pe care lesne lu-va risipí ostirea sa; trimise dar im-protiva-le pe marele sardaru cu ceva calarime.

Amendóue partile se lovira la satulu Ro-manesci din Dimbovitia ⁹⁾ dar vitegf'a pribeg-iloru infranse pe ómenii domníei, si biruitorii alergara spre Bucuresci.

Totu némulu Domnescu, cu ce boiari mai avea pe 'mpregiuru-i, fugì la Giurgiu; si de

acolo, in sa-si Dómn'a trecù Dunarea ca sè céra ajutoru de la Pasia din Rusciucu. Adunandu-si apoi tóte puterile pamentene, si Rosiorii si Ferentarii si Lefegii si tóte crucile de pedes-trasi, spriginita pe de alta parte de Spahii tur-cesci, Chiajna, in fruntea ostirii sale, apucà drumulu inapoi catra Bucuresci, resipindu gróza inainte-i numai prin glót'a neprasnicei sale ordii. Boiarii, prindiendu de veste acést'a, se traseru inapoi pe drumulu Craiovei, asteptandu ajutóre de dincolo de Oltu; dar óstea Domnésca i nimerì pe priporulu satului Sier-banesci. ¹⁰⁾

Unu riuletiu, ce sierpuesce sub o cósta, despartiea amendóue taberile. Cluciarulu Ba-dea, capetenia pribegiloru, se vediù strimto-ratu la pólele délului si fara lécu de scapare; ér Chiajna, incalicata barbatesce si purtandu zale pe peptu si-unu hangeru in mana, strabatea rîndurile, imbarbatá pe Romani cu vor-be lingusitóre, pe Turci cu bogate fagadueli si le insulá tuturoru aspr'a sa voinicia. Ostasii, minunati si inviati de inversiunat'a vitegf'a a acelei zdravene muieri ce le strigá si le dá pilda ca sè lovésca pe vrajmasiu, detera nevala, tré-cura intr'o clipa miculu períu si printr'o crân-cena macelaríá, zdrobira cu deseversire mic'a óste boierésca. Acolo perira luptandu-se vite-jesce, Badea Cluciarulu si multi alti ómeni din-tre pripegi. ¹¹⁾

Intr'acést'a nenorocita batalía, boiarii si-aduceau cu durere a minte de atâti voinici to-varasi, ce se dasera d'a gata préda si fusesera robiti si ucisi in diu'a nesocotitei loru semetfi in biseric'a din Bucuresci; printre aceia ei so-coteau si pe tinerulu Radu Socolu, in care si-pusesse mare nadejde, si carele acum, nesciu-tu de nimeni, traiá retrasu si ascunsu pe ma-lulu Motrului, in derematurile cetatiuei de la Socolesci, muncindu-si sufletulu indoio suintre ura si iubire.

II.

N u n t ' a.

Printre ómenii pe cari firea i-a lipsitu de ale trupului deseversiri sunt unii, cari pretiu-indu inca din vêrst'a copilarfei starea loru neasemnuita cu a celoru-lalti ómeni si de toti batjocorita, se hranescu c'o nepregetata ciuda. c'o adanca zacasia, care in veci le tine mintea vegeata si le pornesce sufletulu la violenfi si la reutâti; altii ér, mai zabavnici póte in ageri-

⁷⁾ Sigler, Forgaciu.

⁸⁾ Engel, Analele secuiloru, Forgaciu, Verantie, Sincai.

⁹⁾ Constantinu Forgaciu, Cronicariulu anonimu.

¹⁰⁾ Constantinu Capitanulu, Cronicariulu anonimu.

¹¹⁾ Constantinu Capitanulu, Cronicariulu anonimu.

mea duhului, sunt de tineri cuprinsi d'o tainica melancolia, d'o indoiósa síela care mai adesea se cumpenescu cu o minte drépta si sanetósa, cu unu sufletu compatimitoru, cu o inima milósa.

Din felulu acest'a erá junele mostenitoru alu lui Mircea, Petru Schiopulu; anii sei tineri, mintea-i inderetnica cu greu i-ar fi pas-tratu scaunulu Domneii, de n'ar fi statu la mij-locu muma-sa, Dómn'a Chiajna, muiere capesia si daunósa, care sciù sè dobóre cu armele improtivirea Romaniloru si sè cumpere cu bani binevointi'a Portii. Intr'adeveru, dreptu respunsu la trimiterea unoru bogate daruri, insotite cu fagaduiti'a de a marí pana la pa-tru-dieci de míi galbeni, haraciulu tierii ¹²⁾, — care, din 3000 de asprii ce fusese la inceputu, sub Mircea Betranulu (1383), se urcase sub Laiota Besarabu, la 10,000 galbeni, ¹³⁾, — Stefanu Velu Portarulu imperatiei aduse hati-sierifulu ce intariá Domnu pe fiulu ei Petru. ¹⁴⁾

Uneltirile Dómnai Chiajne isbutisera tóte; ea erá stapana tare si mare; insedar se mai incercara unii din boiarii pribegi, precum Stanciu Benga, Mateiu Marga, Radu Logofetulu Vilsanu si altii sè-i derepane cu armele Domn'a: la Boeni ei fure invinsi si risipiti. ¹⁵⁾ Nu remasese alta nadejde decâtu o tacuta supunere; cei mai multi dintre boiari se invêrtejira p'acésta intielépta cale. Printre dinsii veni sè se 'nchine statornicitei Domnii si tinerulu Radu Socolu, pe care unu interesu tainicu si multu deosebitu de naslipire celorlalti, lu-adenise la curtile Domnesci.

Unu visu multu doritu de fericire, invrajbitu cu mustarile unei consciintie ranite prinuciderea tatalui seu, o dragoste curata, adanca, angerésca, ce-i legase inim'a de unu nému urgisitu, cainti'a d'a fi calcatu unu legamentu de ura si lupta cu acelu nestavilitu farmecu ce-lu facuse sè-si urésca jurat'a resbunare si turburase menirea vietii sale: éta clatirile sufletesci ce sfaramau sinulu Radului. Cu ce scopu óre, cu ce hotarire si-parasise elu pusti'a casa parintésca de la Motru, si venise in Bucuresti? insu-si elu nu putea scí; dar o resaritura a inimei lu-aventase spre loculu unde ochii sei

putea sè zarésca pe din'a inflaoarateloru sale visári.

Cu ce dulce 'ncantare, cu ce uimire cerésca priviá elu pe tiner'a Domnitia, candu cu pasu linu si usioru, cu chipu blandu si smeritu, ea pasieá in acea biserica, unde pentru 'ntâia-óra ea s'aretase privirii sale! Elu cautá la dins'a 'n tacere, si une ori ochii loru se 'ntelniau; ér ea inchiná atunci capulu si-unu noru de rosiéla i se lasá pe fatia. Candu apoi Radu remanea singuru in biserica, inim'a-i inmuiata cautá loculu unde mai antâiu si-vediuise visulu fericirii sale, dar genunchii lui remaneau increminiti dinaintea mormentului in care zacea ucigasiulu parintelui seu, si 'ngrozitu de mustrare, elu se smulgea din acele dulci curse ale ispitei.

Aceste se petreceau prin anii o m'ia cincisute siaidieci si câti-va, chiar in mijloculu vécului alu siaisprediecele.

Incepuse dar acea epocha candu Turcii, atátu pentru obladierea tinuturiloru crestine cuprinse de dinsii, câtu si pentru inchinările de pace si de prietenia ce legase Padisiahulu cu unele puteri apusene, simtísiera trebuinti'a a se slugí cu ómeni care sè vorbésca limbile evropene si sè ffa mai dedati decâtu osmanlíi, cu obiceiiele ghiauriloru. Crestinii turciti aveau dar adesea, pe vremea aceea, mai buna primire la Pórta si mai lesne inaintau cá cei nascuti si crescuti in legea lui Mohametu; intr'adeveru curtea lui Suleiman se umpluse de straini venetici, cari si-lapedasera vechi'a credintia si ajunsera la innalte dregatorfi atátu in Divanu, câtu si la ordie: marele Viziru Mohat-Socoli erá pamenteanu din Bosna ca si vitézulu apertorulu alu granitieloru Horzev-Pasia; alti viziri, precum Sinan-Pasia, Dand-Pasia erau arnauti si croati; Ali celu grosu erá din Hertiegovina; Capudanulu-Pasia Piale erá unguru; Eunuhulu Ceafer-Pasia, rusu; Corabierulu Ohiali, calabrezu; ér serascherulu celu favoritu Ibrahim, vizirulu eunuh Suleiman si vitézulu Corsar Hairedin Barba-rosia, spaim'a Marii mediterane, erau toti din vitia grecésca. ¹⁶⁾

Se 'ntielege inse, cá mai alesu acestu din urma nému se folosí de asemenea aplecári ale cutropitoriloru sei. Grecii, cari dupa luarea Tierigradului, se dasera afundu, fugindu, care prin tierile resaritului, care prin tinuturi mai departate ale imperatiei, alungati, prigoniti, silniciti pe unde-i nimeriau biruitorii, cu câte putinu si treptatu prinsera la sufletu; cu câtu

¹²⁾ Raportulu Ambasadorului Wysz de la maiu 1568 citatu de Hammer in istori'a imperatiei otomane.

¹³⁾ Istori'a tierii romanesci tiparita grecesce de fratii Tunuzli.

¹⁴⁾ Cronicarulu anonimu in Magazinulu pentru Dacia IV.

¹⁵⁾ Constantinu Capitanulu si Cronicarulu anonimu.

¹⁶⁾ Hammer, Cantu.

mai multu scadea insemnatatea si puterea Venetieniloru si Genoveziloru, carora Sultanii de nai nainte le dasera voia a locui si a tine can-tóre in mahalalele Pera si Galata, dincolo de portulu Stambulului¹⁷⁾, cu atátu mai multu indemanatic'a maestría a Greciloru si-facea ventu si se dovedea prin negociatorii istetie si bine nimerite, prin bogatii adunate de prin tóte tierile vecine si haznao'a Patriarhiei si ale manastiriloru grecesei, prin slujbe dibace si folositóre implinite turciloru la vremi princiose. Pana 'ntr'atátu isbutirra ei a-si face mana buna la turci, încátu imperati'a le aretá a sa bunavointia si a sa incredintiare, dandu-le mansururi si intrebuintiandu-i ca slujbasi ai bisericeii, ca soli, ca vamesi, ca dragomani si chiar une ori ca cármuitori de tinuturi.

Grecii au avutu purure acelu daru d'a furá inim'a si d'a cármui pe nesimtite, vointi'a stapanului loru; firea le este a se stracorá pe la cei cu puterea si a le amagi mintile printr' unu farmecu, care ar fi o netagaduita predominire morala, de n'ar avé mai adesea o fatiarnica slugaría, dreptu mijlocu, si o mersiaiva lacomía, dreptu tielu.

Astfelu din vechile némuri ale imperatteei resaritului, din Paleologi, din Compeni, din Ralii, din Cantacuzeni, din Duci, cari de multu se risipisera, ori traiau supilati prin saracaciósele infundaturi ale Fanarului, incepura a se ivi lastari scapatate, cari, uitandu vechi'a fala a stramosiloru si rivnindu, prin slugaría, la ocrotirea viziriloru, cástigara cu acestu chipu, bogatii insemnate, dobandira inriurire in Divanulu turcescu, si capetara chiar cinstiri de la trufasii loru stapani. Prin mijlocirea acestoru ómeni puternici, cu cari se amestecasera, in favorulu putinu cumpenitu alu turciloru si multi alti greci mai de rându, tóte jeluirile, tóte cererile crestiniloru raiale séu inclinati cu osmanlii, si-luau unu sfsritu mai repede, si, de nu mai putinu costatoru, totusi mai putinu primejdiosu.

Dómn'a Chiajna, in prevediatóri'a-i ingrigire, cugetá a-si capetá radiemulu unoru mai puternici dintre acei greci, si — inchipuindu mijloculu unei incuscriri, ceru prin carte patriarhului Iozaflu, cá sè-i caute doi juni din Fanaru, pe cari sè-i facea gineri la dóue ale sale cocóne. Patriarhulu erá din némulu Paleologiloru si avea unu nepotu de frate, june placutu, tineru si bine invetiatu, a nume Stamatie. Fara indoiéla, cá lui i hotari unchiulu

de socia, pe un'a din Domnitiele Romance, ér pentru cealalta, cá sè-si facea totu cu acestu privilegiu si mana buna pe langa primejdiosulu Mihailu Cantacuzenulu, patriarhulu alese pe fratele acestuia, betranulu si uritulu Andronicu¹⁸⁾.

Mihailu Cantacuzenulu, mana drépta a vizirului Socoli, erá vamesiu mare alu sarii si traia in Anhialu, pe marea Négra, unde-si innaltiasa unu palatu ce nu-lu tinea mai putinu de dóue-dieci mfi de galbeni; nimeni dintre greci n'avea putere ca dinsulu, nimeni nu erá mai temutu, mai daruitu; nu se facea patriarhu, nici arhieru in biserica resaritului, care sè nu-i dea lui mita; toti lu-cinsteau cu numele de Arhonta, dar turcii, minunati d'a sa dibacia, lu-poreclisera si Saitau-Ogli (fiulu Dracului), si cu tóte cá elu obicinuiá sè calarésca prin orasiu pe o muscía séu catêrea, cu vestiminte nu pré falnice, optu ciohodari si ianiceri imperatesci lu-insotieau pretutindeni.¹⁹⁾

Fratele acestui omu insemnatu, Andronicu Cantacuzenulu, care si-tinea cas'a in Pera, si Stamatie Paleologulu, nepotulu patriarhului din Tierigradu, se sculara sè plece in tier'a romanésca, ca petitori ai feteloru lui Mircea.

Scirea sosirii loru respandí o adanca turburare in sinulu lui Radu Socolu. Pe câte vreme Domniti'a Ancutia, pe care elu o iubiá c'o dragoste tainuita, se aretase inchipuirii sale, singurateca si impresurata de nentinatulu velu alu nevinovatiei, o nebiruita sfiéla — póte si o urma de mustrare — lu-oprise d'a pune unu tielu hotaritu dorintieloru sale si d'a destainuf indelungat'a sa iubire; dar candu i se infipse in anima temerea d'a vedé spulberate de unu necunoscutu, visele atátoru nopti fara de odihna, candu pricepu ce doru ferbinte, ce chinuri adanci ar lasá in sufletu-i patimasiu, rapirea iubitei sale de catra unu altulu, elu nu mai statú unu minutu la indoiéla, ci cautá indata privilegiulu d'a intelní pe Domniti'a, d'a-i vorbí si d'a primí din gur'a ei séu unu cuventu de mangaiere, o licurire de nadejde, séu o-sind'a vietii sale vítorie. Câte-va dile umblá elu ratecindu prin curtile domnesci, pandindu minutulu candu sè nimerésca singura si fara de marturi, pe domniti'a Ancutia.

Casele domnesci din Bucuresci se 'naltiau

¹⁸⁾ Henricus Hillarius in Crusius : Turco-Graecia, citati de Sincai.

¹⁹⁾ Sincai, Hammer, N. Balcescu : Postelnicu C. Cantacuzino.

¹⁷⁾ Scherer : istori'a negotiului.

pe povirnișul malului stangu alu Dimbovitiei, printre betrane tulpine de salcii, inchise intr'unu largu patratu de nalte si tiepene ziduri, cari pe de o parte se afundau in apa propite cu largi caprioreli de pétra, ér de celelalte trei parti, incungiurate de siantiuri adanci, si-aretau pe din afara numai intins'a loru fatia netincuita si cladita cu straturi de caramidi si de bolovani de pétra; la mijloculu paretelui din fati'a casei se aflá pórt'a cu gangu boltitu, pe de-a supra careia se 'naltia unu turnu patratu cu ferestruu de meterezu; ér dinaintea portii érá o podisca, care prin mijloculu unui scripete se lasá pe de-a supra siantiului si se ridicá la vremi de primesdia; alte patru fuisióre cu temelfi intarite aperau coltiurile intinse imprejmuiri. Pe din intru curtii, niste lungi siruri de cladiri cu tinde, arcuite stau radimate de acei nalti paretii si slugiau de locuintia séu *odai*, copfiloru din casa, strajiloru si slugitoriloru domnesci; apoi totu in rëndu cu aceste viniau grajdurile, ambarele si sióprele cu tóte tacámurile de drumu, — sub ingrigirea comisiloru si a siatrariloru: mai in laturile caseloru Domnesci, in care respundeau printr'o tinda de scânduri, erau *becerile* séu cuinele si cuptórele pitariei.

(Va urmá.)

A. I. Odobescu.

N'am avutu . . .

N'am avutu eu doru, oftare,
Fara numai chipulu teu;
Budiele-ti de incantare
Sè fia altarulu meu.

N'am doritu eu rangu, avere,
Fara numai sinulu teu;
Pe care in doru, placere,
Sè-mi aplecu eu capulu meu.

N'am avutu eu cugetare,
Care dóra 'n sborulu seu
Sè nu fi pusu cu 'nfocare
Sarutatu pe ochiulu teu.

Nici avutu-am visuri grele,
Prin care 'n'ar fi tiesutu
Chipu-ti fragedu cu placere
Unu visu dulce, visu placutu.

Nici in négr'a desperare
N'am avutu altu lécu de doru,
Alta dulce mangaiare,
Decátu scumpulu teu amoru!

Paulu Draga.

A u r u l u .

(Fine.)

Venarea séu culegerea aurului se templa in dóue moduri: séu prin sapare, séu prin spelare. In minéle sapate, spre exploatarea venelor de auru din cartiulu stancosu, se folosese adeseori displosiune cu pravu de pusca; éra spelarea se face asiá: pamentulu celu nasiposu si nasipulu de pe fundulu riuriloru, ce contine auru, se arunca in ciurulu „cradle“ numitu, in care atât'a se ciuruie, scutura si spéla, câtu remane aurulu curatu. In unele parti se culege aurulu si prin lana de óia din ap'a riuriloru — Schafviesz — de la care probalilu s'a nascutu mitulu Velurei de auru, — goldenes Schafviesz — carele astadi e unu ordenu stralucitu. —

Originea acestui mitu, este urmatóri'a: Eolu, fiulu lui Hellen, nepotulu lui Deucalion, — care nu e de a se schimbá cu Eolu regele venturiloru — a avutu mai multi fii, intre cari unulu cu numele Athamas. Acestu Athamas a avutu cu soci'a sa Nefele éراسi doi prunci, unu fiu Frixus si o fiica Helle. Morindu Nefele mam'a loru, Athamas s'a inoratu a dóu'a óra, luandu pe Ino fic'a lui Cadmus. Ino nu poteá sè suferé pe Frixus si pe Helle, si cautá prilegiu sè-i omóra. Nefele mam'a loru cea mórta, s'a aratatu in visu lui Frixus fiului ei, indemmandulu sè fuga cu Helle sora sa. Totu odata i-a predatu si unu berbece cu lana de auru, carele sè-i tréca ap'a marei. Frixus suindu-se cu sora sa Helle calare pre berbece a tulitu la fuga. Intrandu in mare Helle si-a perdutu ecvilibriulu si s'a inecatu in mare. De la acést'a Helle, se numescu Dardanelele séu Strimtóri'a de mare dintre Europ'a si Asia, Hellespontu. Frixus inse a trecutú marea cu berberele si si ajungandu la Colchis — celu mai indepartatu malu alu marei negre — in semu de multiamire, a sacrificatu berbecele lui Jupiteru, numai lan'a de auru retinendu-o si depunendu-o in Templ'a lui Mars. — Frixus a domnitú in Colchis pana la mórtea sa. Acést'a velura de auru, numai eroulu Jason, fiulu lui Eson, a regelui din Tesalia, stranepotu a lui Eolu prin urmare si a lui Frixus, a pututu-o readuce éراسi in Grecía si numai dupa

ce cu mare lupta a potutu devinge idr'a cea infricosiat'a, carea padiá usile templei. — Asiá a personificatu Mitologi'a cercustarea acea, cumca lan'a strenghe si culege aurulu din apele riurilor, precumu e si adeveratu cà-lu culege. Si depunerea velurei in templ'a lui Marte, insemnéza cà ordinulu acest'a numai eroului de pe campalu bataliei se cuvine.

Folosirea aurului e multiplica. Parte monete — galbeni — parte unelte de casa si de lusu, se fabricheza din si cu auru, dar precum am aratatu mai susu, pentru flesibilitatea sa, nici odata nu e deplinu curatu, ci amestecatu in monete, cu dóue carate, in alte obiecte cu 6, 13 si 16 carate, argintu séu arama, portandu dupa gradulu finetiei Nrii 3. 2. 1. Aurulu se prelucra in dóue moduri: séu se fauresce table séu frundie; séu se intinde fire séu drotu de auru. Aurulu latitu séu tabla, — Plattgold — se prelucra asiá: mai antâiu se inferbinta aurulu, apoi se taie in bucâti mici cadrate, dupa acea se punu intre frundie de pergamenu mai antâiu, apoi intre frundie de pele fina, si asiá inveluitu se ciocanesce aurulu pe ambos pana candu a dobenditu estinderea si subtietatea receruta. Acestu auru se vinde in testele de chartia, si e de trei categorii: Auru finu — Catarinagold, — mediocru — Zwischgold — si ordinariu — Metallgold. — Se folosesce spre aurirea altoru metale si obiecte nemetalice, precumu: pétra, lemn, etc; prin lipire. — Éra firele de auru, cari se folosescu in coseturi si brodarie, se estindu in fabricele si morile de drotu, intocma ca drotulu de feru, cu ajutoriulu unoru table gaurite, éra in fine cu cilindru se turtisce firulu si se aduna mai cu séma pe fire de bumbacu. Romanele nóstre banatience, folosescu fórte multu auru de acest'a, cu care-si cósá si tiese manecel, zadiele, cealm'a s. a. Un'a mirésa are pe sine auru cu pretiu de 50—60 fl.

Mai este auritur'a in focu — Feuervergoldung — acést'a se face asiá: se spéla séu uda cu apa regala metalele séu obiectele aurinde, dupa ce in apa regala, s'a topitu mai antâiu argintu viu. — Dupa acea, se presaréza obiectele aurinde asiá udate cu un'a „Amalgama“ un'a mistura de auru si argintu, si se baga in focu, pana candu evaporéza argintulu — viu. — Altu modu are auritur'a rece. Mai antâiu se topesce aurulu in ap'a regala, dupa acea se inmóia in acést'a fluiditate pandia curata, carea se arde si cu cenusi'a pandiei acestei, frecandu-se obiectele aurinde, intru adeveru se si auréza.

Si asiá asi poté inchide artielulu acesta de auru, cu care voiú fi ostenitu de bunaséma atentiunea stimatiloru lectori, de nu mi-ar veni in minte proverbiulu: „Nu-e totu auru, ce lucesce“. — Unu Capitanu englezu aflà odata óre ce galbenu pe o insula aprópe de malulu de auru alu Africe, si i se parù, cà e auru. In carcà deci beatulu Capitanu nai'a cu aurulu seu, si beatu de bucuria plutesce spre Anglia cu marf'a sa pretiósá. Ajunge la portu, desface ladile, imbia pe negutiatori, si o Dóme ce se vedi, aurulu lui presuntivu, nu erá nici neamu de a sieptea spitia cu aurulu, aurulu lui erá unu mineralu numitu „mic'a galbena“ séu sticla rusésca, germanesce: Glimmer — latinesce „phengites“ — éra de atunci mai poreclita si „oglund'a asinului“. — Sermanulu capitaniu, ni potemu intipuí fraparea si desamagirea si amaratiunea sa.

„Nu e totu auru ce lucesce“ — Scimu cà capulu, grumazulu, degetele, bratiel dameloru mai in stare, lucescu de auru, ba astadi nici vedi dama, carea voesce se jóce rola de dama, ca sè nu aiba orologiu de auru, pendinte de unu lantiu câtu de lungu de auru. Ba asta moda asiá-e de latita, incâtu rare mai suntu dame fara orologiu de auru, câtu si se pare cà aici e California, unde pe Bega in locu de apa, curge auru. — Dara mai nainte de a se demite cineva intre apretiarea unelteloru lusurióse de auru, se nu uite proverbiulu: „nu-e totu auru ce lucesce.“ Si se-si aduca aminte cà esiste si aurulu „talmi“, si siretii parisieni nu odata a orbitu lumea cu inventiunile lor. —

Sermanele tierence cari vindu bucatele pe ascunsu de barbatii si parintii lor, ca sè-si procureze firu de auru pentru camesia, ceapsa, opregu, catrintia s. a. se mira cà aurulu loru acusi a negritu. Ea nu scie cà nu e auru, ci numai spoiala; ea cugeta, cà „totu e auru ce lucesce“ si amaru se insiéla. Aurulu ce o-a constat 10 fl. lu-póte vinde napoi negutietoriului cu 10 cruceri, carele lu-spoesce din nou, si éra si lu-vinde cu 10 fl. — Probatum est. —

Pentru acea aurulu totu remane auru, de elu rugina nu se prinde, elu e idealulu curatie-niei, a dreptatii, a bunatatii, a fericirei; si candu dicemu: „Nu e totu auru ce lucesce“ intielegemu si cumca nu-i totu dreptu ce se vorbesce; nu-i totu curatu din launfru, ce se pare din afara; nu e totu bunu, ce se aréta; nu e totu fericire ce da lumea.“ —

Georgiu Traila.

SALONUL.

De la Sliaciu.

— *La isvóre.* —

... Si eu, saracu de mine, eram de parerea, că nimica nu este mai frumos si mai incantatoriu decâtu prospectulu ce-lu vedeam mai-nainte inaintea mea: pe candu éta aice am o privelesce multu mai interesanta.

Frumósa e natur'a, si eu me 'nchinu minuniloru ei. Inse ori câtu de multu me incanta ea, totusi efectulu ce-lu produce in mine este numai acel'a alu unui tablou frumosu, in care penelulu genialu alu artistului ne infatisiéza colorile cele mai viue si petrundiatorie.

Póte fi tabloulu ori câtu de admirabilu, represinte elu ori ce figura interesanta, totusi de la unu timpu óre-care ni pare rece, monotonu, căci nu mai póte sè marésca placerea nóstra, căci nu scie sè vorbésca.

Unu tablou frumosu a fostu acel'a care m'a farmecatu standu pe balconu, unulu din cele mai minunate tablouri, căci l'a zugravitu man'a cea mai artistica, natur'a creatória: dar éta acuma ochii mei se delectéza intr'unu tablou si mai frumosu, căci acest'a nu e monotonu, căci acest'a vorbesce.

Me afiu pe promenad'a care duce la isvórele feruginóse si o vedere din cele mai interesante se imbía ochiloru.

Cam la vr'o dóue-trei sute de dame grabescu cu pocalulu in mana la isvóre sè-si caute de sanetate.

Póte sè fia vr'o vedere mai interesanta decâtu acést'a?

Tóte sunt tinere, tóte palide si tóte in toalete de diminétia. Va sè dica, ele au trei titluri că sè fia interesante.

Aceste sunt cele mai diligente, acele cari au vinitu sè tina cura, nu numai sè-si faca petrecere. Celelalte dormu inca, fiindu că s'au culcatu tardiu, căci a séra a fostu balu, unde fia-care jocausiu a avutu câte patru-dieci de jocausie.

Aice adica se afla vr'o 400 de dame si intre ele abia sntemu vr'o trei-dieci de barbati. Cá de curiositate ve spunu, că 'n etagiulu intregu alu otelului unde me afiu in cvartiru, eu sum singurul barbatu. Se 'ntielege dar de sine, că aice pretiulu barbatiloru e mare si că 'n baluri si acel'a trebue sè jóce, care a casa nu se ocupa de altu ceva, decâtu de inventarea cvadraturóe cercului.

— Ne rogámu, domnule, poftimu a jóca unu cadrilu, căci ni mai lipsesce unu vis-à-vis! — acést'a e rugarea ce ti-se adreséza, si ori câtu de tare ti-ai propusu a nu jóca, nu poti resiste la rugarea a doi ochi.

Dar damele aceste, cari trecu acuma inaintea nóstra, nu jóca. Ele au jocatu destulu asta érna, ba, dóra si pré multu.

Éta colu, blondin'a aceea! O cunoscú dintr'unu balu de asta-érna din Pesta. Ah! căta fericire resiedea atunce pe fati'a ei ardienda! In giurulu ei erá unu cercu de adoratori, cari toti se rogau cá la Madonna de la altaru, si buzele loru nu pronunciau decâtu numai aceste cuvinte:

— Ah! numai unu turu!

Si turulu se acordá si parecú a fericita sborá ca

silfidele pe aripele fantasiei dupa melodi'a valsului nebunaticu.

Dar acuma ea pare ca si o regina, care caletoresce incognito. E lipsita de lustrulu ce o incungirá in balu. Adoratorii nu-su aice. Ea se si uresce tare. Cum sè nu? patru sute de dame, si numai trei-dieci de barbati! Déca ai vr'o dóue-dieci de cunoscuté, (si atâte poti avé in prim'a septemana,) si le dici: „Buna diminétia!“ — nici câte o litera nu ajunge pentru una.

Dar apoi se si urescu tóte, câte se afla aice. Ce le pasa loru de frumseti'a locului, de tablourile pitoresci ale naturei, de musica si de tóte petrecerile câte li se oferu aice, — déca ele sunt asiá de multe si barbati asiá de putini? N'au cu cine sè converseze si cu cine sè-si petróca timpul.

Éta éراسi o mare deosebire intre barbati si femei! Barbati, ori câtu de multi sè fia, si intre sine si-afia petrecere si nu se urescu. Ma de multe ori conversatiunea loru e fórté animata: din contra, femeile, déca se afla numai ele in o societate, in curendu se urescu, nu mai sciu despre ce conversá, si petrecerea loru li pare fórté monotóna.

Dar ivésca-se in momentulu acel'a numai unu barbatu in mijloculu loru, tóte devinu ca electrisate. Fiacare are indata o idea nóua. Incepe o conversatiune viala. Fericitul barbatu abia e in stare a respunde la atâte intrebári. Si ele tóte sunt de parerea, că elu le petrece, pe candu ele i facu cea mai dulce petrecere.

In adeveru, nu sciu pentru ce nu vinu mai multi barbati aice? De-arú vini, sciu că nu li-ar paré reu. — Ori care, din secsulu nostru, a vinitu p'unu timpu hotaritu, totu-de-una si-a prelungitu timpul de petrecere. Nu poti scapá asiá usioru din Sliaciu. Positiunea-i e fórté romantica, si-apoi — numerulu barbatiloru e atátu de micu!...

Dar éta, pana candu stau aice la povesti, o mare parte a publicului frumosu a defilatu inaintea mea catra isvóre.

Sè mergemu si noi intr'acolo!

Calea conduce in josu pe dóue aleuri umbróse, cari la piciórele delului fatisiu se concentréza intr'unulu, care incárnindu-se in drépt'a, mai apoi in stang'a, ne duce dreptu in josu la isvórele datatorie de putere.

Acolo deja e o viétia vesela. Sunetulu unei musice vialé petrunde la audiulu nostru. Publiculu e impartitu la patru isvóre. Isvorulu „Iosifu“ este inse mai cercetatú. Acest'a e mai puternicu intre tóte.

Din curata simpathia nominala me ducu si eu la acestu isvoru. Mi-intindu paharulu si beu. Minunata zama de feru!

Intr'aceste in giurulu meu audu conversatiuni interesante; parte unuresce, semnulu că respectivele sunt jidance din provincia, — parte frantiozesce, semnulu că dinsele sunt romance de la Bucuresci, — parte nemtiesce, semnulu că ele sunt unгурóice din Budapesta.

Acésta combinatiune a mea este rezultatulu unei prace indelungate, ce am facutu-o in caletoriile mele prin mai multe parti.

— Cum te affi? Cum ai durmitu? Pana candu v'ati petrecutu a séra? Asiá de timpuriu te-ai sculatu?

— éta întrebările ce le audu repetindu-se în feliuritele limbi ale lunei și în feliurite tonuri, placute și mai — puțin placute.

Între aceste conversațiuni din cându în cându se amesteca apoi o voce barbată. Mediculu-directoru vine și întreba pe pacientele sale despre starea sănătății lor.

Apoi se duce și elu la isvorulu alu doile, care se numesce „Dorotea.“ Acolo vedemu figurele cele mai palide, carora o totăica le tórna în paharu pentru 3 cruceri 50 de grame de zeru. Apa minerala ferugină cu zeru, asiá dara, că minunata beutura trebuie să fie!

Seracele ființe delicate, cari a casa pentru tótă lumea acést'a n'ati bé o léca de apa minerala cu vinu, acuma o beti cu — zeru!

E bine, doctorulu poruncesce. Si doctorulu e domnulu celu mai mare la baia. Ce să faci? Trebuie să-lu asculti, déca nu vrei să te acuse la barbatu.

Alu treile isvoru, și mai josu, numitu „Lenkey“, e celu mai interesantu. Încungiratu de unu muru anticu, prin care ne conduce în lăintru o usitia facuta din stănu de pétra, și înzestratu de a supra giuru împregiuru cu o terasa de érba verde, ni înfățișeá o vedere placuta ochiloru.

Acést'a e locul de întâlnire alu celor mai interesante dame. Tóte tinere și fericite, dar palide la fatia, ele vreu să fie și mai fericite, mai rosie la fatia, și spera, că isvorulu acést'a va contribui cătu de multu la realizarea dorinței lor. Nu este mai frumosu și mai petrunderu decâtu vedendu pe cineva porindu pe calea, despre care crede, că conduce la fericire. Me închinnu lor și le nutrescu stím'a mea adăncă.

Să mai mergem și la alu patrăle isvoru. Cu atātu mai vortosu, căci înainte lui se afla o formă de capela, pe care e scrisu: „Să ne rugăm lu Dumnedieu!“

Curiosu, că musicăa chiar înainte casei lui Dumnedieu si-a gasitu locul de productiune. Său dora și acést'a vră să caracterizeze secolulu nostru, unde — după dis'a franceza — extremitățile se atingu.

Ce e dreptu, cu încă n'am vedutu deschisa biserică acést'a. Adu că numai sambeta dimini'tă se deschide, eră eu sosescu totu de-un'a sambeta sér'a. Mai audu, că pe cându publiculu ar intră — biserică e închisa, și pe cându biserică e deschisa — publiculu tocmai face cura său dōime. Va să dica devis'a „Să ne rugăm lu Dumnedieu!“ si-aice remane numai o vorba frumoasă ca multe alte devise pompoze din dīlele nōstre.

Dar nici isvorulu dinaintea capelei nu se bucura de unu publicu asiá de frumosu ca celelalte. „Adamu“ — numele acestui isvoru — nu pré atrage pe Eve. Aice vedemu mai alesu barbati și vră câte-va dame mai înaintate în vârsta, cari vinu să melancolizeze p'aice despre fericirea lui mosiu Adamu, carele a avutu nu numai unu raiu, dar încă și o Eva. Multi holtei tonnatiei de acuma nu sunt asiá de buni ca Adamu: ei n'au câte o Eva, prin urmare nu potu avé nici raiu.

Asiá e. Casatoriile în dīlele nōstre se cam rarescu. Óre ce póte fi caus'a? Aceea, că — după fras'a nemtiésca — mai de multu casatoriile se încheiau în ceriu, ér acuma se facu — pe pamentu. Interesse materiale, zestre, Gescháft — si ilusiunile s'au dusu, s'au stinsu cu totul...

Dar éta, musicăa încetă. Publiculu de la isvóre se raresece. Un'a câte una, frumoșele paciente se duc in susu pe aleulu umbrosu, să faca scaldă. Éta și sórele

s'a ivitu de dincolo peste munti. Haidamu și noi în sal'a de cura! Frumós'a mea cetitória, dá-mi bratiulu să te conducu!

Josefu Vulcanu.

Din Franzensbad.

Celu ce caletoresce la Franzensbad, scopulu seu principalu este a-si cauta de sanatate. Asiá a facutu dīlele trecute și unu rusu. Pentru caletori'a acést'a elu a lasatu în Viena unu amoru, care i este multu mai scumpu. Ea este o femeia frumoasă, cu spiritu și cu talentu — pe scena. Elu e unu barbatu cu gustu, diletautu și cam de diece ori milionariu.

Ea nu l'a pututu însoti în acést'a caletoria la Franzensbad. Teatrulu, la care dīns'a tocmai trebuia să studieze unu rolu sensationalu, nu i-a permis acést'a.

Elu dara plecă singuru din Viena; servitoriulu seu lu-iusotiea totu în aceleu trenu, în altu cupeu.

Din întemplantu, russulu nostru avu fericirea să fie tête-a-tête cu o dama fórte eleganta și cu multu spiritu, care asemene eră d'o nalta pozitiune sociala. Ea eră o contesa din strainetate.

Ea cunoscea pe russulu, elu inse nu; dīns'a dara avea fatia de dīnsulu avantajulu unui domino mascatu fatia de altulu nemascatu. Va să dica, ea lu-putea satirisa și intrigă prin câte și câte istorii picante. Ceea ce contesa si facu.

Scurtata prin o multime de conversațiuni picante și cochete, caletori'a i pareá rusului fórte scurta.

În fine sosira la Franzensbad. Ei se despartira, și fia-care ocupă locuintia sa. Dar se întielege, că prim'a persóna pe care russulu în diu'a urmatória lu-intelni pe aleulu catra isvoru, și pe care o salută, eră contesa.

Acuma si elu sciea numele ei. Si o salută și din caus'a aceea mai afabilu, căci numele ei sună aristocraticu și i indică o afinitate cu unele persóne de stare nalta.

Din diu'a acést'a ei convenira mai adese ori și intimitatea crescea pe di ce mergea. Dar de odata éta ce se întemplantu? Russulu se bolnavi. Si ce facu dam'a? Ea hotari să se mute în odaia lui, spre a-lu grigi pe cătu timpu dīnsulu va fi bolnavu.

Honny soit qui mal y pense!

O actritia, care jocă de cătu-va timpu în Franzensbad, o amica a actritiei din Viena, cunoscendu relatiunea de amoru a rusului cu amic'a sa, aflandu acést'a, depesiá numai decâtu amicei sale din Viena:

— Vina indata, căci e periculu!

În casuri de aceste nici unu angagementu teatralu nu este obligatoriu. Actritia din Viena nici nu însciintia pe directoru, ei plecă indata cu celu mai de aprópe trenu repede. Sosita, ea gasi pe frumós'a pazitória de bolnavi petrecendu în cea mai intima conversatiune cu reconvalescentulu.

O femeia ordinaria de siguru facea în casulu acést'a unu spectacolu scandalosu. Inse una cu minte scie, că nu este mai uritu decâtu asiá ceva.

Deci actritia jocă o comedia picanta. În locu de a se mania si a dá cursu liberu gelosiei sale, ea multiam contesei, că a binevoitu să fia atātu de gentila fatia cu bolnavulu și că l'a grigitu cu atātu abnegatiune în decursulu bólei sale.

În sfirsitu apoi candu actritia deveni érași poses-

sionar'a nu numai a rusului, ci si a portfoiului aces-tuia, intr'una din dile tramise elegantei contesse cu unu biletu de gratiósá insolentia séu insolenta gratia, diece bancnote de câte 1000 franci, dreptu remuneratiune pentru ostenel'a ei ca grigitori'a rusului bolnavu.

Contes'a insultata in gradulu celu mai innaltu — primi bancnotele. Si cu ele ea palmi — acriti'a.

Figaro.

B o m b ó n e.

In cemeteriulu din San-Francisco pe crucea unui mortu se póte ceti urmatóri'a inscriptiune:

Memoriei sociei bune

Barbatulu ei Moise Skinner,

Redactorulu diuariului „Trombone.“

Pretiuulu abonamentulu pe unu anu 3 dolari.

Ea a fostu o mama buna si femeia virtuósá.

Cancelari'a redactiunii:

Langa prevali'a negociatoriului Coloman, nr. 2.

Si-a iubitu barbatulu cu credintia.

Poftimu a bate tare la usia.

Ne-ai parasitu, buna mama!

Anunciurile se primescu fórté ieftinu.

La publicári repetite se face unu scadiementu de 5%.

Fia-i tierin'a usióra!

*

Doi tineri se preambiau pe promenada.

De odata unulu diari o dama, iesindu din o pre-
valia, deci díse amiculuí-seu:

— Frate, éta colo o femeia interesanta. Ea si-a
proposu sè nu se amarite nici odata. Tu asemene ti-ai
proposu sè nu se insori. V'ati potriví fórté bine. Ati fi o
parechia fórté minunata!

*

O fóia din America publica urmatoriulu a-
nunciu:

„Unu professoru de filosofia, care a fostu si pro-
fessoru de teologia, — a studiatu si limb'a sanscritta,
si pricepe manuirea berei, se recomanda de
Kellner.“

*

Presedintele Republicei americane e de unu laco-
nismu care lasa departe pe acela alu vechiloru Spar-
tani. Inimicii sei pretindu, cà are cuvinte Grant, pentru
acésta.

Odata, candu erá candidatu la presidentia, cale-
toriá prin provinciile din Est. Sosindu la Boston, víi-
torii sei alegatori se determinara de a-lu face sè vor-
bésca fara voi'a lui. I se facu unu discursu lungu in
care se indesara tóte metaforile; admiratiunea, entu-
siasmulu si libertatea se ciocniau in elu ca paharile
unoru fanatici Bachicultori.

— Va fi obligatu sè ne respunda, se dícea in tóte
grupurile.

Discursulu sfirsitu, intr'adeveru, Grant facu doi
pasi spre balconu.

— Ah! o se vorbésca, — strigara unii.

— Vorbesce!

— In fine!

— Domniloru, incepù generalulu...

— Vorbesce! Bravo! Bravo!

— Domniloru... ve multumescu...

Si se retrase dupa ce salutá, mai rece de cátu sta-
tu'a Nepasarei.

*

Domnisiór'a X. o frumuseca actritia, dícea intr'o
reunire, vorbindu de unu banchieru, ce e cunoscutu mai
multu prin siarlataniile sale:

— Elu este acela care mi-a furatu onórea.

— Vedi asta i-a prinsu bine, — respunse unu ti-
neru, càci ti-a furatu tocmai ce-i lipsiá lui.

CE E NOU?

Regin'a Elisabeta — precum anunciaranu —
petrece la bai'a francesa Sassetot. Maj. Sa se cobóra din
locuinti'a sa diminéti'a intre 9—10 óre, insotita de o
dama de curte si ia baia in stabilementulu de cura. —
Regin'a scie notá escelentu. Unu profesor de notu e
totu-de-una in apropiarea sa. Toalet'a Maj. Sale e cea
mai simpla: rochia de cretonne negru, paletót de pos-
tavu negru, pelería de paia négra decorata cu ciresse ne-
gre si papuci de pele. In mica departare i urméza unu
negru, in costum de Abisinia, conducendu unu cane da-
nesu fórté frumosu si mare. Dupa bai'a facuta, regin'a
merge pe josu pana la capetulu celalaltu alu satului, si
acolo bé unu pocalu de lapte mulsu in presinti'a ei. —
Dupa miédiadi regin'a calaresce mai multe óre.

Lasamentulu imperatului Ferdinandu a tre-
cutu deja in posesiunea imperatului Franciscu Iosifu.
Intregulu lasamentu, computandu-se tóte mosiele, se
urca la 30 de milióne. Deci sum'a ce imperatulu — ca
ori care cetatianu — a trebuitu sè plátésca in tipu de
percentuatiune inca va fi fostu marisióra.

Scandalu la Tusnadu. Fanatismulu ungurescu
érase a produsu unu fructu deplorabilu. Scandalulu de
anu de la Mehadia, unde 3—4 unguri n'au respectatu
pe 5—600 de Romani, s'a repetitu dílele trecute la
báile de la Tusnadu in Transilvani'a. In prim'a lunei
curente s'a datu acolo unu balu. La acestu balu au par-
ticipatu peste dóne sute de Romani si abiá vr'o 4—5
familie unguresci. Din cele dóne colóne de cadrilu unulu
fu arangiatu de unu tineru unguru, unguresce si nem-
tiesce. Deci fiindu cà Romanii nu intielegeau nici un'a
din aceste limbe, rogara pe acelu tineru sè arangeze si
in o limba, pe care si Romanii o intielegu. Insedar!
Fanatismulu ungurescu, care gandesc, cà si prin aran-
giarea in limb'a romana a unui cadrilú se periclitéza
intregitatea corónei Stlui Stefanu, nu respectá regulele
bunei cuviintie in privinti'a acést'a. Romanii fure siliti
a dantiá dupa o comanda nepriceputa. Atát'a nu fu de
ajusu! Dupa cadrilu urmà — ciardasiu. Publiculu ro-
manescu, care numai din nume cunósce acestu dantiu,
a poftitu sè se jóce altulu. pe care intrég'a societate
lu-scie. Érase insedar. Din ast'a apoi se escá unu scan-
dalu destulu de marisioru. Music'a incetá. Romanii pa-
rasira mai toti sal'a. Ungurii inca esira, ducendu cu sine
si music'a. Si astfelu balulu se incheiá in mijloculu unei
iritatiuni generale. Diuariile unguresci, publicandu a-
césta intemplanu, insulta pe Romani si se intrecu in
nescé espectoratiuni brutale, nedemne de unu omu care
se respecta pe sine. E bine, le intrebámu noi, este ace-
st'a unu actu frumosu ce ai vostri l'au facutu la Tus-
nadu si pe care voi lu-aprobati? A desconsiderá unu

publicu numerosu, care ve sustine baile, — este ôre prudintia si bunacuviintia? A insultá atâte familie onorabile, numai pentru că ele nu sciu limb'a vóstre si dantiulu vostru, — este ôre cultura? Noi nu credemu! Éra fratii nostri de peste Carpati voru profitá din acestu casu, care este alu doile, cá in viitorin sè mérga a petrece sesonulu de baia acolo, unde pentru banii loru nu voru fi batjocoriti si unde voru intimpiná afabilitate, bunacuviintia si cultura; astfelu apoi baile de la graniti'a Romaniei remanendu desierte, fanaticismulu unguurescu si netoleranti'a magiara voru avé locu destulu a jocá dantiulu loru numitu — Kállai kettős! (*De doi* de la Calou.)

Curagiu ne pomenitu din partea unei femei. Ministrulu de marina din Francia, spune „Le Petit Journal“, a primitu de la guvernorulu din Cochinchina, unu raportu oficialu ce i semnaléza o inspaimentória nenorocire, intovarasita de unu actu de curagiu neanditu din partea unei june femei. Acestu evenimentu s'a petrecutu la Baria. Doi soldati din infanteri'a marina erau gata sè se scalde. Apucati de curentu, ei se inecau, candu dlu Lucas, capitanu din acela-si corpu in garnisóna la Baria, trecea intovarasitu de jun'a sa femeia. Ne ascultandu de câtu de curagiulu seu, dlu Lucas sarí in ajutorulu loru. Din nenorocire elu a fostu apucatu de amendóue victimele, si astu-felu tóte straduintiele sale fura paralisate. Elu insu-si erá sè se inece dimpreuna cu acei pe cari cautase sè-i scape, candu dóm'n'a Lucas se rapezi in apa in ajutorulu barbatului seu. Ea puté sè ajunga pana la acestu grupu de ómeni in momentul, candu ei se facura neveduti sub apa Reinsufletitu prin acestu ajutoru neaseptatu, dlu Lucas se svércoli, se smanci, si isbuti a se desface de acei cari lu-stringeau, si puté sè ajunga la malu, unde picá fara de suflare. Cátu pentru acei doi nenorociti soldati, corpurile loru nu fure gasite de câtu mai tardiu. Dar nu sunt de plansu de câtu doi morti in locu de trei. Dlu Lucas pórtá inca pe picióre si pe mani semnele acelora pe cari s'a incercatu insedar sè-i scape de la mórte. Cátu pentru curagiós'a dóm'n'a Lucas, ea este propusa ca sè primésca o recompensa publica cu dreptulu meritata.

Principele de Wales in tómn'a viitória va face o caletoria spre India. Dinsulu va plecá in 6 octombre, din Brindisi, si prin istmulu de la Suez si marea rosia, va merge la Bombay. De acolo, trecéndu prin mai multe orasie, si pe langa insul'a Ceylon, va merge la Calcutta, unde va petrece Craciunulu. Pe calea ferata va face o excursinne pe malulu Gangesului, apoi va vini la Calcutta si de acolo la Londra, unde va sosí la finea lui martisioru.

Flamur'a lui Hymen.

Principele Milan alu Serbiei surprinse lumea. Elu serbá in 5 augustu la Viena logodn'a sa cu domni-siór'a Natalia Rocico. Mirés'a e nepót'a principiloru moldoveii Moruzi si Sturza, tata-seu a fostu muscalu, ér mama-sa romana, principes'a Sturza. Dupa tata ea este rudita si cu principele cancelarulu alu Rusiei Goriacoff. Ca orfana, fu crescuta la Odessa, de catra Moruzi, fostulu Domnu alu Moldovei. Acuma ea e de siesespre-diece ani, este o frumsetia bruneta admirabila, si are o zestre de siese milióne ruble. Dupa solenitátile logodnei, Milan a plecatu catra casa, éra mirés'a la Paris, de unde se va rentórece in Besabi'a. Cununi'a se va face in lun'a lui noembre.

Biserica si scóla.

Maj. Sa regin'a a daruitu episcopului de Vesprimu, Ranolder, hainele sale de incoronare. Episcopulu — carele, dupa dreptulu publicu unguurescu, este cad-celarulu reginei — va face haine bisericesci din aceste imbracaminte pretióse.

Aparitiunea Santei-Fecióre. Diarele din Genova se ocupa de câte-va dile de o aparitiune a Santei Fecióre. Éta ceea ce cetimu in „Gazeta din Genova“: Se pretinde, cá Madona apare pe muntele din Fasce nu departe de restaurantulu Paolino. Odata a fostu veduta in rochia alba, alta data in albastra. Câte odata apare mare, alta data sub form'a unei gratióse fetitiei. Pentru a o vedé trebuie sè stai departe; déca te apropii, dispare. Poporulu se duce cu gramad'a pe munte sè védia minunea, dar ea nu s'aréta de câtu la aceia cari au o credintia órba si jura pe disele altora. Ceea ce e pozitivu, e cá s'a facutu barace de scanduri unde se vindé vinu si mancári. Carabinierii regali se duc in tóte dilele pentru a mentiné ordinea in multime. Credemu cá autoritatea, in interesulu adeveratei religiuni, nu va neglige de a cerceté déca, dupa acésta fapta, nu e ascunsa o adevrata speculatiune pe care ar trebui sè o reprime.

Literatura.

„**Revist'a Pedagogica**“ este numele noului organu pentru respandirea sciintiei educative si instructive, aparutu la 1 jul. a. c. in Bucuresti sub directiunea unei „Societati de educatiune nationala“ ce s'a constituitu pentru inaintarea cresterii si a invetiamentului in Romani'a. De multu se simtiá lips'a unui asemenea organu, prin urmare cu viua bucuria salutámu societatea si organulu ei, care trebuie sè fia imbratisiatu de toti romanii. „Revist'a pedagogica“, ese de 2 ori pe luna si costa 10 lei pe anu, 6 lei pe siese lune si 3 lei 50 bani pe trei luni, pentru strainetate se adauge costulu postei.

„**Caletoria in tiér'a miliardelor**“, acest'a e titlulu unei brosiure, care a aparutu de curendu la librariulu Dentu in Paris, si care in timpu scurtu si-a câstigatu unu renume europeanu. Autorulu ei, Victoru Tissot, descrie in acestu opu cu multu spiritulu si umoru taiatoriu, câte odata esageratu, dar mai de multe ori fidelu, relatiunile sociale, literarie si artistice ale Prusiei. Tiér'a miliardeloru adeva e Prussia. Diarele prussesci in septemanile trecute au publicatu o multime de critice si impertinintie la adres'a lui Tissot, pentru acestu opu alu seu. Intr'aceea autorulu atacatu de nemti scóte a trei'a editiune.

Sesonulu báiloru.

Ostende a intrunitu si in anulu acest'a óspeti din tóta lumea, intre cari multe nume celebre. Precum aflámu si dlu dr. Alesandru Mocioni inca petrece acolo.

La Borsecu in anulu acest'a s'au infatisiatu fórté putini. Abiá 220. Násce hoti, cari incepura sè jefuiesca prin acele parti, spariara pe óspeti.

La Tusnadu se ivira inca si mai putini. Numai 182. Baile din Ardélu in anulu acest'a au fostu fórté slabu cercetate. Despre scandalulu ivitu aici a se vedé mai susu intre noutáti.

La San-Giorgiu, langa Naseudu, o baia cunoscuta mai alesu in acele parti, in sesonulu acest'a au fostu 141.

La Vizocna inca s'au adunatu vr'o 191 insi. Cei mai multi din Sibiiu si din impregiuru.

La Buziasiu numerulu órpetiloru s'a urcatu la 193, cari au petrecutu fórte bine timpulu — candu n'a ploatu. Dar putine dile au trecut fara plóia.

La Valcele, de si nu s'au adunatu asiá multi ómeni ca in anii trecuti, totusi numerulu loru si acuma a fostu aprópe la 700.

La Balaton-Füred au fostu 1373. Cei mai multi din Budapesta. Si intre acestia éراسi cei mai multi sunt jidovi.

La Mehadia s'au adunatu asiá de multi ca niceiri in báile de la noi. Numerulu loru s'a urcatu la 2145.

La Teptitiu, una dintre cele mai renumite báii din Ungaria-de-susu, s'au infatisiatu 1604. Intre ei multi aristocrati.

La Coritnitia se afla multi. Numerulu loru se urea la 1393.

La Sliaciu sunt la vr'o 500 de persóne, cari totu ascépta sè fia odata si timpu frumosu.

T e a t r u.

Actorii nostri teatrali cantareti si trupele teatrale ambulante de acuma înainte nu voru puté dá representatiuni, déca nu voru avé spre acestu scopu concessiune de la ministrulu de interne.

Industria si comerciu.

Unu succesu stralucitu a avutu de curendu municipalitatea Bucuresciloru cu imprumutulu ce facé. Ea nu avea trebuinta decátu de 8 milióne, si facéndu apelu la capitaluri, pe calea subscriptiunii, in 7 dile i se oferí 41 milióne. E bine, imprumutulu ipotecariu de 153 milióne alu Ungariei abiá s'a pututu plasá la unu consortiu de bancari din Viena cu doband'a de câte 11 procente; si éta imprumutulu capitalei romane, cu doband'a 7 la sute, in dilele prime ale subscriptiunii s'a acoperitu aprópe de cincí ori! Éta ce mare deosebire!

Ghicitura numerica

— De Maria Belesiu —

7. 4. 9. 10. Tóte 'n lume cum gatesci:
Cu ea te impretinesci.
2. 5. 9. 4. Atunci este carnavalul:
Candu a sosita pe albu calu.
1. 2. 3. 10. E de genulu femeninu.
8. 5. 7. 2. De aceste in casarme-i plinu.
5. 6. 3. 8. Nici odata nu o — ajunge
Ori câtu dupa ea — alta fuge.
- 1—10. Tali'a candu si-o incinge
Cu bráu mandru romanescu,
Iuim'a-ti vine a plange
Cà-ci ea-i unu angeru cerescu.

Deslegarea ghiciturci de litere din nr. 20:

Míi de míi de ani de-arú trece,
De amaru si de nevoi:
N'oru puté ca sè ineece
Suvenirile din noi:

Caci stramosii din morminte
Nóptea 'n vise ne sioptescu,
Si-o loru siópte remanu sante
La poporulu romanescu.

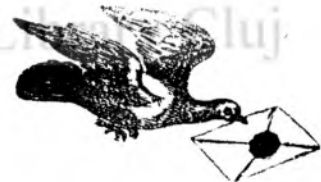
Sionu.

Bine au ghicitu-o dómn'a Emilia Popu n. Marcusiu.

Mainou.

Ómoru in mijloculu Budapestei. Unu evenimentu grósnicu s'a petrecutu mercuri, la 11 augustu, in una din principalele strade ale capitalei Budapesta. Unu omu bogatu, proprietariulu a trei case mari, fu ucisu sér'a in cas'a sa din strad'a sierpelui nr. 3. Numele lui e Ernyi György, unu privathieru de 71 ani, carele si-a facutu starea bogata de acuma priu speculatiuni cu bani. Catastrofa — de dupa semne — s'a intemplatu sér'a inainte de a se culcá dinsulu; inse nu se descoperi decátu numai diminéti'a. Se pare, cà dinsulu a avutu o lupta cumplita cu ucigasiu sei, càci pe trupulu seu se vedu celu pucinu dóue-dieci de loviture. Hotii n'au lasatu nici o urma dupa sine. Ei inchisera usi'a si dusera tóte instrumintele cu sine. Bani, ce dinsii probabilminte voru fi dusu, se calculéza la 50,000 fl. Ucigasiu inca nu s'au gasitu. Acésta intemplanu a facutu mare sensatiune in Budapesta. In adeveru este fórte tristu, cà siguritatea publica si in capital'a tierrii, in nemijlocit'a apropiare a politiei, este tocmai asiá de periclitata ca si 'n padurile de la Bakony séu in 'pust'a Hortobágy. Unde amu ajuusu!

Post'a Redactiunii.

Versurile: Me 'ntrobi fetitia, Pentru privirea-ti, Amorezii, Ab de candu, — nu se potu publicá.

Bogsia. Este o melancolia individuala, fara nici unu interesu pentru publiculu celu mare.

Timisióra. Manuscriptulu ti-s'a speditu la adres'a dorita. Ti-amu alaturatu si epistol'a ce ni-ai tramisu, so o cetesci inca odata si se vedi, déca limbagiulu ei este conveniabilu cu modesti'a si cu cultur'a?

Dnei M. P. Pré bucuros. Si noi tocmai aveamu de gandu a publicá ceva din scrierile acelu autoru renumitu.

Dsiórei S. B. Complimentele nóstre. Cele tramise ni-au causatu o adeverata desfetare spirituala.

Abonaminte la „Siedietóra“ se primescu si acuma, càci mai avemu esemplare din inceputulu anului. Pretiulu pe unu anu e **1 fl.** Cuprinsulu numerulu din urma e acesta: Poporulu romanu, poesia de Iosifu Vulcanu, — Tiganulu si sasulu, intemplanu de Nicolae Reu, — Doim'a sarantocului, de Ionu Tripa, — Cui a cantatu cuculu, satira de Vasilie Gradoveanu, — Dascalulu si badea luonu, dialogu, — Dicale romanesci din Campi'a Ardélului, de Danila Uilacanu, — Hodoroscu si Troscu.

Suplementu: „*Sclavulu Amorumii*“, romanu de Iosifu Vulcanu, tom. III. còl'a III.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1875. Calea tierrei nr. 39.